

Eraelu puutumatus tutvustus

Osalejad uurivad enda arusaama eraelu puutumatuselst ehk privaatsusest ja selle mõjust igapäevaelule. Osalejad kaaluvad, millist teavet hoiaksid nad privaatsena ja millises kontekstis nad konkreetset teavet jagavad (või ei jaga).

Materjalid

Privaatsusmängu küsitlusleht

Mida „privaatsus“ teie jaoks tähendab?

Privaatsusmäng

Suhtlus klassiga

Jagage laiali privaatsusmängu küsitluslehed.

Räägi õpilastele

Langetate privaatsusega seotud otsuseid iga päev, eriti kui külastate veebi ja kasutate mobiil- või muid digiseadmeid. Te ei pruugi sageli iga otsuse üle kaua mõelda. Ent need otsused moodustavad kokkuvõttes teie jaoks unikaalse arusaama privaatsusest.

Privaatsus tähendab võimalust kontrollida seda, mida teised inimesed teie kohta teavad. Selleks võite enda kohta midagi rääkida (näiteks öelda teistele inimestele oma aadressi või kirjeldada, kuidas teile meeldib meelt lahutada) või teha asju teiste inimestega (näiteks minna sõpradega poodi ja valida oma lemmikkaupu). Privaatsus on oluline nii teiste inimestega ühes ruumis viibides kui ka nendega võrgus suheldes.

Privaatsus põhineb teie isiklikel otsustel. Privaatsus võib teie ja teie perekonna jaoks tähendada hoopis midagi muud kui teiste grupis olevate inimeste ja nende perekondade jaoks. Kui oleme teadlikumad sellest, mida peame privaatseks ja kuidas meie käitumine võrgus meie privaatsust mõjutab, saame teha paremaid privaatsusega seotud otsuseid.

Nüüd mängime ühe kiire privaatsusmängu (vaadake privaatsusmängu küsitluslehte), mis aitab teil mõelda, kuidas privaatsust tajute. Täitke küsitlusleht, kõndige mööda tuba ringi ja tutvustage end teisele osalejale. Seejärel saate esitada teineteisele küsimusi küsitluslehel oleva teabe kohta. Ärge näidake küsitluslehte teistele osalejatele! Teie küsitluslehte ei võeta tegevuse lõpus tagasi, võite selle koju kaasa võtta või ära visata.

Vestluse kõik osalejad peavad vastama vähemalt kolmele teise osaleja esitatud küsimusele. Osalejad võivad vastata ka enam kui kolmele küsimusele. Osalejad saavad ise valida, millist teavet nad soovivad jagada. Kui palju teavet iga osaleja jagab? Millist teavet iga osaleja jagab? Jalutame ja vestleme.

Suhtlus klassiga

Paluge osalejatel täita küsitlusleht. Seejärel andke neile toas ringi kõndimiseks ja teistega suhtlemiseks 15 minutit aega. Seejärel arutlege kogu grupiga, võttes aluseks järgmised küsimused. Lõpuks veenduge, et osalejad viskaksid küsitluslehed ära või võtaksid need kaasa – ärge koguge juhendajana lehti kokku.

Arutelu

Küsi õpilastelt

Kas esines fakte, mida te ei jaganud kellegagi? Millised need olid? Miks?

Milliseid fakte jagasite? Miks?

Kas kõik tegid jagatava teabe suhtes samad otsused? Miks / miks mitte?

Miks võiksite olenevalt inimestest seda tüüpi teavet rohkem (või vähem) jagada? Millal jagaksite seda?

Kas jagasite selle ülesande käigus midagi, mida te ei oleks kõigi tuttavatega jaganud? Miks mitte?

Kas seda tüüpi teave on avalik? Privaatne? Miks? Kas see on kõigi puhul sama?

Räägi õpilastele

Nagu kuulsite, teevad inimesed erinevaid otsuseid selle kohta, millist teavet jagada ja millist mitte. Samuti on otsuste põhjused erinevad.

Praegu oli tegemist mänguga. Ent teeme sarnaseid otsuseid päriselus iga päev. Otsustame, kas postitada sotsiaalmeediasse konkreetseid fotosid või mitte. Otsustame, kas soovime sotsiaalmeediakontodel avalikult jagada teatud kontaktandmeid, näiteks meiliaadressi. Meie otsused võivad parima sõbra omadest või eelmisel kuul tehtud otsustest erineda. Isegi kui teeme eri aegadel sama otsuse, võivad põhjused olla erinevad.

Need mitmesugused otsused ja põhjused kajastavad meie arusaama privaatsusest.

Lihtsalt öelduna tähendab privaatsus ehk eraelu puutumatus seda, kuidas me endaga seotud teabega ümber käime. Teave võib hõlmata osa meie identiteedist, tegevustest, eelistustest, rutiinist ja elu muudest aspektidest. Tänapäeva digimaailmas on endaga seotud teabe jagamiseks rohkem võimalusi kui kunagi varem. Seetõttu on tähtis mõista privaatsust ja seda, kas oleme selle arusaamaga nõus või mitte.

Küsi õpilastelt

Kuidas defineeriksite privaatsust tänase mängu ja oma igapäevase käitumise kohaselt? Miks?

Kas kogu privaatne teave on salajane?

1. Mitte tingimata. Näiteks teie sünnipäev ei pruugi olla salajane – erinevalt

päevikusissekannetest. Maailmas on palju inimesi, kes teavad teie sünnipäeva ja kellel on vaja seda teada, näiteks teie vanemad/hooldajad või teie arst. Ent isegi kui miski ei ole salajane, võib see siiski olla privaatne. Enamik meist ei soovi, et kõik teaksid meie sünnipäeva, kuna see on teave, mida peaksid teadma ainult lähedased või inimesed, kellel on konkreetne põhjus seda teada. Seda tüüpi otsused – kes peaks meie kohta midagi teadma, millal ja mis põhjusel – ongi privaatsuse aluseks.

Küsi õpilastelt

Kas on veel teavet, mis ei ole tingimata salajane, ent mida soovite uute või kaugete tuttavate eest varjata?

1. Telefoninumbrid, meilid, fotod, videod jms.

Kas soovite teatud teavet vanemate/hooldajate või sõprade eest salajas hoida? Aga õpetajate eest?

1. Teie tulemused koolis, Instagrami konto, päevik.

Kas saite privaatsuse kohta midagi üllatavat teada?

Räägi õpilastele

Pärast privaatsusmängu lõppu võite selle endaga kaasa võtta! Nüüd, kus mõtlete rohkem privaatsuse peale, näete iga päev lõputult võimalusi teha otsuseid, kus saate rakendada oma teadmisi privaatsuse kohta.

Ülesanne

Ülesanne

Räägi õpilastele

Nüüd uurime täpsemalt teie arusaama privaatsusest.

1. Leidke veebist kolm näidet kellegi jagatud või postitatud teabest, mida teie isiklikult hoiaksite privaatsena. Näited võivad pärineda kuulsustelt, poliitika- või äritegelastelt. Võite näidete otsimiseks kasutada ka teemaviiteid või üldist veebiotsingut. Proovige teemade kohta leida erisugust teavet (nt fotod, videod, tekstipõhised postitused, nt sotsiaalmeedias või uudisteplatvormil lisatud kommentaarid)-
2. Näiteks võite lühidalt kirjeldada, miks hoiaksite selle teabe privaatsena. Selgitage ka seda, kas/kuidas teie isiklik arvamus teabe jagamise kohta konteksti alusel muutub (olenevalt eesmärgist, keskkonnast – nt koolis ja väljaspool kooli – ning sellest, kellega suhtlete ning kui palju inimesi vestluses osaleb).

Ülesanne

Andke osalejatele ülesande lahendamiseks 40 minutit.